

РОМАНОВСЬКИЙ ВАЛЕРІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

Романовський Валерій Станіславович [26.06.1976, Харків – 16.01.2023, Харків] – історик, культуролог, пам'яткознавець, документознавець, архівознавець, музеєзнавець, бібліотекар, етнограф, краєзнавець, викладач вищої школи. Кандидат історичних наук (2008). Дійсний член Харківського історико-філологічного товариства. Учасник російсько-української війни (2014–2015; 2022).

Навчався в школі (тепер – лицей) № 6 м. Харкова з українською та англійською мовами викладання предметів, отримав середню спеціальну освіту в Харківському педагогічному училищі (тепер – коледж). Закінчив з відзнакою Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди за спеціальністю «Українська мова і література та історія» (1998), там же продовжив навчання в аспірантурі на кафедрі історії України (1998–2001).

У 2007 р. в Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна захистив дисертацію за темою «Розвиток пам'яткознавства на Харківщині у ХІХ – на початку ХХ століття» за спеціальністю 07.00.01 – історія України (науковий керівник – доктор історичних наук, професор В. Білоцерківський).

Протягом семи років викладав у середній школі. У 2003–2005 рр. завідував експозиційним відділом Харківського приватного музею міської садиби; у 2006–2007 рр. – відділом Зводу пам'яток ОКЗ «Харківський науково-методичний центр культурної спадщини». У 2007–2022 рр. (з перервами, пов'язаними з перебуванням у лавах ЗСУ) викладав історію української та світової культури у Харківській державній академії культури (ХДАК), старший викладач, доцент кафедри культурології.

У 2020–2022 рр. за сумісництвом працював бібліотекарем 1-ї категорії науково-дослідного відділу документознавства, колекцій рідкісних видань і рукописів Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка (ХДНБ).

За кілька днів до початку рашистської навали В. Романовський висловив бажання повністю зосередитися на роботі у ХДНБ. Він досліджував та формував архівні фонди діячів української культури (зокрема, описав автографічні матеріали до особового фонду видатного мистецтвознавця П. М. Жолтовського та сформував новий особовий фонд – відомої

краєзнавиці К. В. Хорцевої), склав корпус електронних варіантів наявних архівних описів (серед них – опис особового фонду видатного поета Ігоря Муратова та Меморіального фонду ХДНБ, що акумулює матеріали з історії бібліотеки). Є автором статті про історика і співробітника Харківської громадської бібліотеки (нині – ХДНБ) Володимира Савву, що опублікована у «Бібліотечній енциклопедії Харківщини». Серед його дослідницьких здобутків останніх років – праці з історії української середньої та вищої освіти початку ХХ ст. Про його найвищий професійний рівень як архівознавця і документознавця свідчить праця «Рукопис статуту товариства «Музей Слобожанщини» (Харків, осінь 1917 року)», надрукована у збірнику 26-х Сумцовських читань (2020). Вчений планував дослідити й опублікувати варіанти народних пісень у записах ХІХ ст. і унікальні свідчення про Голодомор, що зберігаються у фондах ХДНБ.

В. Романовський здобув визнання як дослідник і захисник вітчизняної культури, її духовних і матеріальних скарбів, є автором низки статей з пам'яткоохоронних питань, численних наукових публікацій, присвячених невідомим та маловідомим сторінкам культурної історії Харкова, Слобожанщини, статей і коментарів до історичних документальних пам'яток України, пам'яток друку, пам'яток української історіографії, художньої літератури та мемуаристики (зокрема, творів Я. Щоголева, П. Жолтовського, Ю. Шевельова) у наукових виданнях. Наукова спадщина В. Романовського становить понад 70 опублікованих праць.

Спортсмен, на професійному рівні займався боротьбою, входив до складу Всеукраїнської федерації японського сьотокан карате.

У 2014 р. добровольцем пішов у Збройні Сили України, брав участь в АТО на Луганщині (2014–2015). Згодом став членом Громадської спілки «Координаційна рада громадських організацій ветеранів АТО».

25 лютого 2022 р. В. Романовський зі стін ХДНБ знову добровільно пішов на фронт, вступивши до лав Сил територіальної оборони. Вважав, що це також його робота – захищати рідну Україну, свою малу батьківщину – Харківщину. Воював у званні старшого солдата як старший стрілець-кулеметник з позивним «Козак».

Однак і на фронті, у польових умовах, В. Романовський залишався науковцем-дослідником. Безпосередньо в окопі, навколо якого вже з'явилося чимало воронки, у коротких перервах між боями підготував доповідь «Хатні обереги українського села на Чугуївщині в зоні зіткнення Сил оборони України з москалями (2022 р.)», з якою дистанційно виступив 17 червня

2022 р. на науково-практичній конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: виклики війни». Це був останній виступ ученого.

Наприкінці серпня 2022 р. у бою на куп'янському напрямі В. Романовський отримав тяжкі поранення. Майже п'ять місяців тривала наполеглива боротьба лікарів за його життя, однак, поранення виявилися несумісними із життям.

В. Романовський був похований з військовими почестями на Алеї Героїв 18-го кладовища Харкова 20 січня 2023 р.

За сумлінну викладацьку роботу в ХДАК, професіоналізм, здобутки у науці, патріотичному вихованні студентської молоді вчений удостоєний подяки Харківської обласної ради. Нагороджений військовими відзнаками – орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), медалями «За участь в АТО», «За оборону м. Щастя» та ін.

Ім'ям Валерія Романовського у 2024 р. названа вулиця у м. Харкові.

Праці

1. Видавнича діяльність Харківського кредитного союзу кооперативів (1918–1920 рр.) // Природа и население Слободской Украины. Харьковская губерния : пособие по родиноведению. Харьков, 2007. С. I–VII.
2. Документи Державного архіву Харківської області про родину Щоголевих // Щоголів Я. Твори : пов. зб. з іл. Харків, 2007. С. 293–318.
3. Історичний музей Південної залізниці в Харкові // Український технічний музей: історія, досвід, перспективи : матеріали 6-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (16–19 трав. 2007 р.). Коростень, 2007. С. 65–66.
4. М. Сумцов як пам'яткознавець // Тринадцять Сумцовські читання : зб. матеріалів наук. конф. «Сучасний музейний заклад: проблеми вивчення, збереження та популяризації національної історико-культурної спадщини», 18 квіт. 2007 р. Харків, 2007. С. 3–5.
5. Матеріали земської статистики як джерело з історії Харківської губернії другої половини XIX – початку XX ст. // Статистический справочник по Харьковской губернии. Харьков, 2007. С. III –XV.
6. Післямова про книгу та її творців // Щоголів Я. Твори : пов. зб. з іл. Харків, 2007. С. 319–329.
7. Розвиток пам'яткознавства на Харківщині в XIX – на початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 – Історія України. Харків, 2007. 19 с.

8. Археологічні пам'ятки Харківської губернії в дослідженнях Василя Городцова // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2009. Вип. 27. С. 54–63.
9. Походження і функціонування терміна «пам'ятка історії та культури» // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2009. Вип. 25. С. 32–40.
10. Харківський губернський статистичний комітет та його періодичні видання // Харківський збірник : літ.-наук. дод. до «Харків. календаря» на 1887 р. / за ред. П. С. Єфименка; передм. В. С. Романовського. Харків, 2009. Вип. 1. С. 5–29.
11. Дмитро Багалій як учасник археологічних з'їздів // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Харків, 2009. Т. 13. (Нова серія). С. 21–36.
12. Григорій Сковорода про пам'ять та пам'ятки // Григорій Сковорода і проблеми соціального буття : матеріали VI Всеукр. наук. конф., 21 трав. 2011 р. Сковородинівка, 2011. С. 102–104.
13. Культурна спадщина в класифікаційних схемах українського пам'яткознавства й історичного джерелознавства // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2011. Вип. 34. С. 26–34.
14. Поведінкові джерела пам'яткознавчого дослідження // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 58 (№ 3). С. 17–20.
15. Значення топонімічних досліджень для пам'яткознавства // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 60 (№ 5). С. 294–298.
16. Лінгвістичні джерела пам'яткознавчого дослідження // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2012. Вип. 36. С. 57–68.
17. Топоніми та традиційний характер культурного середовища // Традиційна культура в умовах глобалізації: культурна ідентифікація та інформаційне суспільство : матеріали наук.-практ. конф., 18–19 трав. 2012 р. Харків, 2012. С. 145–147.
18. Лабіринтами Павла Жолтовського: розвідки та коментарі до споминів пам'яткознавця // Павло Жолтовський. Вибрані праці: у 3 т. Харків, 2013. Т. 1: Umbra Vitae. Спогади. Листування. Додатки. С. 223–362.
19. Філософія Григорія Сковороди у сприйнятті пам'яткознавця Павла Жолтовського // Філософія і богослов'я: на шляху діалогу : матеріали XXI міжнар. сковороднів. читань, 26–27 верес. 2013 р. Сковородинівка, Харків, 2014. С. 187–194.

20. Західноєвропейські мандрівники Нового часу про культурну спадщину України // Мандрівець : всеукр. наук. журн. Тернопіль, 2014. № 1 (109). С. 14–21.
21. Діячі культури ХХ ст. про Тарасову Гору (за джерелами особистого походження) // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 42. С. 32–39.
22. Основні проблеми та досягнення сучасних досліджень пам'яток трипільської археологічної культури // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 44. С. 4–13.
23. Орнаментика пам'яток українського архітектурного модерну // Традиційна культура в умовах глобалізації: народна музика та декоративне мистецтво в світовому цивілізаційному просторі : матеріали наук.-практ. конф., 22–23 серп. 2014 р. Харків, 2014. С. 246–254.
24. Формування колекцій та пам'яткознавча діяльність Музею українського мистецтва в Харкові (1920–1933 рр.) // Двадцяті Сумцовські читання : зб. матеріалів Всеукр. наук. конф. «Музей у глобальному світі: інновації та збереження традицій», присвяч. 160-й річниці з дня народж. акад. М.Ф. Сумцова, 18 квіт. 2014 р. Харків, 2014. С. 239–245.
25. В. І. Савва як історик та співробітник Харківської громадської бібліотеки // Збірник наукових праць / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. Харків, 2016. Вип. 8. С. 80–93.
26. Науковці Харківського історико-філологічного товариства (1877–1919 рр.) про засади пам'яткознавчих досліджень // Позитивізм: рефлексії щодо класичної моделі історіописання : матеріали круглого столу, 29 листоп. 2016 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2016. С. 134–147.
27. Невидима природа мистецтва у світлі сковородинського новоплатонізму // Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасний дискурс щодо збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини : матеріали наук.-практ. конф., 23–24 черв. 2017 р. Харків, 2017. С. 236–249.
28. Савва Володимир Іванович // Бібліотечна енциклопедія Харківщини : регіон. корпорат. проєкт / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. Харків, 2017. URL: <http://libenc.korolenko.kharkov.com/bibliotechna-enciklopediya/personalii/84.html>
29. Українська освіта в Харкові в 1917–1919 роках // Традиційна культура в умовах глобалізації: збереження автентичності та розвиток креативних індустрій : матеріали наук.-практ. конф. (22–23 черв. 2018 р.). Харків, 2018. С. 337–348.

30. Гімназійна наука та вчителі Юрія Шевельова (1917–1919 рр.) // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Харків, 2019. Т. 16 (Нова серія). С. 147–184.

31. Про який музей у Харкові писав Григорій Сковорода Михайлові Коваленському в 1762 та 1763 рр.? // Короленківські читання 2019. «Бібліотеки, архіви, музеї: конвергентна цифрова комунікація, крос-медійність, клієнтоорієнтованість»: матеріали та тези доп. і повідомлень XXII Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. Харків, 24–25 жовт. 2019 р. Харків, 2020. С. 204–224. URL:

https://ru.calameo.com/read/0006329459df7f7aff5d1?fbclid=IwAR1tDWFyqjjai3LjliP4xiI1YsPj6vkD8oB91eJIN2DcBXDRY0TyucE_inQ

32. Рукопис статуту товариства «Музей Слобожанщини» (Харків, осінь 1917 року). // Двадцять шості Сумцовські читання : зб. матеріалів Всеукр. наук. конф. «Музей у глобальному світі: інновації та збереження традицій», присвяч. 100-річчю Харків. іст. музею ім. М. Ф. Сумцова, 2 груд. 2020 р. Харків, 2020. С. 37–48.

33. «Український млинологічний журнал» та його пам'яткознавчий характер: відгук на другий випуск (2019 р.) // Традиційна культура в умовах глобалізації: нові виклики та світові тренди : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (18–19 верес. 2020 р.). Харків, 2020. С. 198–212.

34. Архетип Сонця та календарні звичаї й обряди українців // Традиційна культура в умовах глобалізації: свята і святкування : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (25–26 черв. 2021 р.). Харків, 2021. С. 221–230.

Джерела

1. Богдашина О. М., Мартинова І. С. Наукова школа історії України імені В. Я. Білоцерківського // Науково-освітня еліта та формування інтелектуального потенціалу української нації : матеріали наук. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народження д-ра іст. наук, проф. В. Я. Білоцерківського (21 берез. 2023 р.). Харків, 2023. С. 13–28. Про В. Романовського: с. 18, 24. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b6150840-14b4-498a-b2fa-818849414253/content>

2. Козак Невмирака. Вечір пам'яті Валерія Романовського // Офіційний сайт кафедри українознавства, культурології та історії науки Національного технічного університету «ХПІ». URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/ukin/archives/3201>

3. Красиков М. М. Козак Невмирака і його невмирущі праці. Пам'яті Валерія Романовського // Культурна спадщина Слобожанщини. Число 52. Харків, 2023. С. 5–29.
4. Солодовник М., Гнатюк І. «На війні залишався людиною науки». У Харкові простились з Валерієм Романовським // Суспільне. Новини. URL: <https://suspilne.media/363170-na-vijni-zalisavsa-ludinou-nauki-u-harkovi-prostilis-z-valeriem-romanovskim/>
5. Відеосюжет: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FIDE4wYHaXw>
6. Тишко Г. Із захисником України, істориком Валерієм Романовським простилися у Харкові. URL: <https://gromada.group/news/news/22251-iz-zahisnikom-ukrayini-istorikom-valeriyem-romanovskim-prostilisya-u-harkovi>
7. Харченко В. Від важких поранень помер історик, член історико-філологічного товариства при університеті Валерій Романовський // Каразінський університет. URL: <https://karazin.ua/news/vid-vazhkykh-poranen-pomer-istoryk-chlen-istoryko-filolohic/>
8. Указ Президента України №553/2023 Про відзначення державними нагородами України. Президент України. 03.09.2023. Процитовано 22.12.2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5532023-48005>

Лосієвський Ігор Якович

Статтю створено: 06.05.2024